

Întîlniri cu amatorul

grupaj
realizat
de
PAUL
TUTUNGIU

Relația dintre producție și știință s-a prelungit pe această nobilă și îndrăzneță punte: arta amatoare. Alți muncitorii cît și studenții, reprezentanți ai unor importante categorii sociale, optează pentru realizarea integrală a omului, pentru acel concept, complet și armonios, totodată, numit de filozofi homo humanus. Artistul amator astăzi student va merge în uzină sau pe ogor nu numai în calitate sa de specialist în producția de bunuri materiale, ci și ea un catalizator al afirmării celor ce muncesc pentru și prin cultura spirituală. Legătura dintre viitorul inginer și muncitorii nu se rezumă la linia tehnologică: ea se deschide către toate orizonturile, în sensul modelului uman al orînduirii noastre, incluzînd și aspirația spre cultură. „Tipul uman nou pe care vrem să-l făurim în societatea noastră — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să se caracterizeze prin pasiune pentru muncă creatoare, printr-un înalt spirit de răspundere față de interesele generale ale colectivității, printr-o ținută morală aleasă, printr-o elevată viață spirituală“.

Cadrul competitiv oferit de marele Festival național „Cîntarea României“ ne prilejuiește o întîlnire cu actori și cu regizori amatori, cu acești oameni care, după programul de muncă, urcă pe scenă pentru a da viață vocației lor, pentru a se bucura nemijlocit de aura culturii.

Uzina — gazdă a teatrului

Pare aproape un paradox îmbinarea, la propriu, a cuvintelor uzină (fabrică, adică, sediul producției de bunuri materiale) și teatru (manifestare artistică specifică, adică, bun spiritual, în cel mai exact sens). Uzinele „Electronica“ au, dacă nu ne înșelăm, încă de la înființare, o formație de teatru. Muncitorii de la „Electronica“ au urcat pe o scenă improvizată la club și au devenit actori. Cronică acestei trupe de teatru, un caiet cu copertile patinate de cele aproape două decenii de activitate, stă mărturie că în 1960 au fost prezentate schița C.F.R. de I. L. Caragiale și procesul literar *Întîlnirea* de Constantin Chiriță; între 1962—1963, *Domnișoara Nastasia* de G. M. Zamfirescu și comedia eroică a lui Kuprin, *Fiul secolului*; în 1964, *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian; în 1965, *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac. Nu vom cita toate spectacolele montate de actorii „Electronicii“, pînă în 1976, cînd au prezentat, de pildă, *Andilandi* de D. R. Popescu; dar va trebui să caligraficăm cu tuș tipografic numele acestor din ce în ce mai îndrăzneți interpreți: ei se numesc Alexandru Hrișcă (asupra căruia ne-am oprit într-o fișă de portret), Aurelian Grigore, Adriana Iliescu, Ana Maria Ittu, Aurel Popovici, Radu Matei, Adrian Medlich, Nicolae Popa Oprea, Mihai Boboc, Elena Sirbu, Iolanda Teodor ș.a.

Foarte interesanta „cronică“ a teatrului „Electronicii“ este nu numai o mărturie a faptelor de teatru pe care inimoșii și talentații muncitorii le-au împlinit, ci și o oglindă a ceea ce înseamnă munca de amator de teatru, de la neajunsurile explicabile pînă la întîmplările neprevăzute. În literele scrise eu toc și peniță, cu cerneală violetă, s-a păstrat gustul amar al nereușitelor, dar și cel al satisfacțiilor, emoțiilor și certitudinilor. Iată cîteva din aceste însemnări: „20.I.1961. Pentru motivul că nici pînă în prezent echipa nu are un regizor, repetițiile merg foarte greu. (...) 3.II.1961. Programare la Casa de cultură «1 Mai», cu procesul literar și recitări. Ne-am deplasat fără a da spectacolul, mobilizarea noastră fiind greșit făcută. (...) 27.II.1964. Astăzi am fost chemați la Casa de cultură

a raierului «1 Mai», pentru a ni se decerna, în cadrul festiv, diplomele acordate în urma Concursului de teatru, liza raională. Noi am participat cu *Domnișoara Nastasia*. Au primit premiul I pentru interpretare Constantin Manoliu, Ligia Mihăilescu, Adriana Hiescu, Ecana Popa Oprea. (...) *LVI.1964*. A bătut al doilea gong în sala Studioului «Lucia Sturdza Bulandra». În spatele cortinei sînt zece inimi... Nu este lucru ușor să joci de-adevăratelea : un cîrîpit de păsărele vioaie, o talangă, un muget — toate pe un anume fond muzical... Așa a început spectacolul nostru cu *Jocul de-a vacanța...* Ploaia de flori și aplauzele ne-au dovedit că munca noastră nu a fost în zadar...”

Nu mai este nevoie de un comentariu special pentru a evidenția drumul parcurs de teatrul muncitoresc, la propriu, de la „Electronica”. Fructele spiritului nu se cuceresc mai ușor decît mercele de aur ale lui Prîslea cel Voinic, și „Cronica” trupei de la Uzinele „Electronica” ne sugerează, în acest sens, imaginea treptelor constituite în scară.

Două scene din spectacolul cu piesa „Să nu uităm” de Valentin Munteanu în interpretarea artiștilor amatori de la „Electronica”

Unde timpul liber devine timpul artei

Aș vrea, cînd scriu despre acest om, despre Alexandru Hrișcă, să înmoi penița în cerneală de aur. Nu pentru că Alexandru Hrișcă se deosebește de ceilalți regizori amatori din țară, prezenți cu milele, poate, în întreprinderi, ci pentru că reprezintă atît de fericit ideea de regizor amator, idee-prototip pe care multă

vreme am crezut-o imposibil de materializat.

Psihologii recunosc în egoism unul dintre instinctele primare cu care omenirea vine încă din preistorie. Altruismul, dăruirea personalității tale, a entuziasmului tău, a puterii tale creatoare, pentru și în slujba semenilor, nu este un dar înnăscut. Mi se pare că artistul amator are nevoie de altruism, pentru că actul său curajos, de a aborda teatrul, această a doua realitate a lumii înconjurătoare, nu este numai o acțiune pentru sine, ci și o dovadă de iubire de semenii.

Copilărit prin ținutul Rădăuților și venit, în plină tinerețe, în București, prin 1947—1948, cînd în țară se declanșaseră marile prefaceri revoluționare, Alexandru Hrișcă s-a numărat printre comuniștii care, în fabrici și uzine, au impulsionat noua producție in-

dustrață a patriei socialiste, dar și printre miile de animatori culturali care, în felul lor propriu, prin piese de teatru într-un act sau în trei acte, prin brigăzi artistice de agitație, prin coruri și formații de dansuri, au constituit un elocvent argument al afirmării, în cultură și prin cultură, a maselor largi de oameni ai muncii.

Cînd, în 1965, semna regia la spectacolul *Stațeta nevăzută* de Paul Everac, Alexandru Hrișcă era, de-acum, o personalitate a Uzinelor „Electronica”: nu vreunul dintre foarte talentații ingineri de concepție, autor al unui nou tip de radioreceptor, ci acel „unul”, pentru care timpul liber însemna tot timpul petrecut în uzină, închinat efortului muncitorilor de a fi în pas cu timpul lor spiritual. Între 1966—1971, pune în scenă *Domnișoara Nastasia*, de G. M. Zamfirescu, *Sosese deseară* de Tudor Mușatescu și *Cu cine mă bat* de Aurel Storin.

Alexandru Hrișcă este unul dintre miile de absolvenți ai Școlii populare de artă (secțiile regie și actorie), setos de lecturi, spectatorul numărul 1 al scenelor și stagiunilor profesioniștilor bucureșteni, studentul lor atent și sîrguincios. (Știu oare maestrul actoriei românești că, pentru unii spectatori — pentru cei ce iubesc teatrul cu nouă inimi deodată — stalul este un amfiteatru prestigios, un veritabil Institut, practic, de actorie și regie?) El, regizorul amator și anonim, modest și ascunzîndu-și cu demnitate meritele, respectuos, dar temerar și ferm în acțiunile sale artistice, a învățat să folosească mijloacele mass-media pentru comunicarea adevărului său artistic. La Uzinele „Electronica”, stația de radioamplificare cu circuit intern a transmis emisiunii „Teatru la microfon” semnate de Alexandru Hrișcă. Colaborează cu cinematografia română, ca figurant și chiar ca interpret în roluri episodice (a obținut, prin concurs, rolul Mustăciosului, aceluși secretar al organizației de partid care apărea, alături de Ștefan Ciobotărașu, în filmul *Așteptarea*). Este prețuit de toți tovarășii lui de muncă și activează, un timp, ca președinte al Comisiei sindicale a Centralei industriale, apoi e chemat membru în Consiliul Național al Radioteleviziunii și în Consiliul profesoral al I.A.T.C.

Treceți de ani din viața lui Alexandru Hrișcă conțin, aproape zi de zi, fapte de artă amatoare, producția de bunuri materiale căpătînd, și în felul acesta, un fel de nimb spiritual al lucrului bine făcut, un fel de pecete a umanismului socialist, care nu înseamnă altceva decît omul realizat pe orizonturile tuturor posibilităților lui.

Iată de ce, scriind despre acest regizor necunoscut marelui public, despre așa-zisul om simplu, am simțit nevoia să scriu cu litere de aur că muncitorul din societatea socialistă este o sinteză de aspirații realizate. Cu atît mai mult cu cît, pentru el, timpul liber înseamnă timpul estetic.

Cu Alexandru Hrișcă despre iubirea pentru teatru a muncitorilor

— Stimate tovarășe Alexandru Hrișcă, activitatea dumneavoastră în lumea amatorilor de teatru, în care v-ați afirmat și ca regizor și ca interpret, durează de cîteva decenii. V-aș ruga să încercați să formulați o definiție a actorului amator...

— Cred că artist amator este acel om în permanență preocupat de două probleme: a-și reface capacitatea de muncă printr-o odihnă activă — în cazul nostru, teatrul — în stare să-l reconforteze psihic; a aduce colectivului său o modalitate plăcută și folositoare de a-și petrece timpul liber. O modalitate demnă, capabilă să umple golurile din cultura personală și, dacă nu sună puțin pretențios, să-i satisfacă setea de spiritualitate. Amatorul contribuie la difuzarea, în condiții optime, în microclimatul productiv, a valorilor artei teatrale sau literare. În nici un caz, țelul artei amatoare nu este de a concura arta profesioniștilor, chiar dacă — sint, desigur, multe cazuri — lotul profesioniștilor, inclusiv cel al stelelor de prima mărime, s-a îmbogățit cu valori descoperite în rândurile actorilor amatori.